

FRITT VALG
10-års satsingen for likestilling på Sørlandet

Likestilling på dagsordenen – i foreldre- og personalmøter

PEDAGOGISK
verktøy
FOR LIKESTILLING

Likestilling på dagsorden – i foreldre- og personalmøter

Tiltak for voksne; personale, lærere og foreldre

Mål for tiltaket

Å skape bevissthet og refleksjoner om kjønn og likestilling hos foreldre og lærere. Lærere og foreldre bidrar til å bygge ned usynlige barrierer og å åpne mulighetsrommet for elever og barn.

Indikatorer/Hvordan vet vi om vi er på rett vei? (konkretiser med deres egne tidsangivelser og størrelser; når, hvor mange/mye?)

- Kjønn og likestilling står på sakslisten ved lærer- og foreldremøter.
- Kjønn og likestilling diskuteres ved lærer- og foreldremøter.
- Lærere og foreldre gir uttrykk for at kjønn er relevant, og viser selvrefleksjon.
- Elever/barn forteller at de blir utfordret i forhold til kjønn og yrke, og at de får støtte for utradisjonelle og/eller utforskende valg.

Beskrivelse av tiltaket

Likestillingsarbeid må presenteres på ulike måte som legger opp til refleksjon og bygger ned eventuell motstand. Ulike mennesker har ulikt kunnskapsnivå, og lærer på ulike måter. Det er derfor nødvendig å nærme seg temaet med variasjon i metodikk. Slike metodikker kan for eksempel spenne fra foredrag om likestilling, fortellinger som innbyr til gjenkjennelse og refleksjon, og elevers egne uttrykk og fortellinger. Foreldre som ikke kommer på vanlige møter, kommer kanskje heller på for eksempel forestillinger/utstillinger der deres barn deltar.

Teoretisk bakgrunn for foredrag om likestilling

Det er nødvendig å sette likestilling inn i et perspektiv hvor det er rom for en positiv forandring. Mange knytter likestilling til en tanke om at alle må være like, og at deres eget liv ikke er politisk korrekt eller godt nok. I forbindelse med motivasjonsarbeid for likestilling kan det være nødvendig å møte dette med å si eksplisitt at målet ikke er at gutter og jenter skal være helt like, men å spørre om

hva vi er født til og hva vi blir. Hvis det finnes rom for å være/prøve noe mer som kan være positivt, trenger det heller ikke å være truende. Fritt Valg handler om å legge til rette for reelt frie valg, også i forhold til sosiale normer.

For å sette dette inn i perspektiv kan det være fornuftig å si noe om biologi. Vi vet at biologi betyr noe, vi kan se biologi. Men biologi er ikke ensbetydende med genetikk. Gener forandrer seg over tid, men våre egne gener kan vi gjøre lite med. Biologi er derimot foranderlig. Hva vi spiser, hvor mye vi beveger oss, og hvordan vi lever endrer seg. I tillegg eldes vi. Biologi er foranderlig. Og det sosiale påvirker og samspiller med biologi. Et konkret eksempel som mange kan kjenne igjen seg i er hvordan tenåringsgutter som vokser fort blir krumme i ryggen, og på en måte "prøver" å være lavere enn de er. Vi vet også noe om stress, som i sin tur kan skape mageproblemer, søvnvansker og også smerter. Det sosiale setter seg i kroppen. De ubevisste og bevisste måtene vi håndterer hverdagen på og lever, blir til selvfølgelige normer og styrer våre tanker, handlinger og vaner. Derfor reproduseres forskjeller mellom ulike grupper, fordi vi tar det for gitt. Ting vi tar for gitt kan ofte oppfattes som sosiale lover, og det gjør oss ufrie. Men sosiale normer er ikke alltid synlige, og derfor trenger vi å arbeide med å se, og reflektere over dem.

Vi kan endre det sosiale. På lik linje med at vi setter i gang tiltak og ekstra ressurser til elever og barn som er f eks synshemmet kan vi også sette i gang tiltak hvis det finnes sosiale begrensninger knyttet til om vi er jente eller gutt. Hvorfor skal vi la være om det er til det positive? Er det for normativt? Ja, likestilling er ikke verdinøytralt. Men det er ikke helse, forretninger, politikk eller forskning heller. Å prøve å bidra til et bedre liv og samfunn er verdiladet. Vi trenger derfor å samtale og reflektere over hva vi kan gjøre, og hvordan vi kan få til positive prosesser.

Vi kjenner alle igjen beskrivelser av hvordan gutter er, eller hva som er typisk jenter. Ser vi på hvordan gutter og jenter tenker og agerer innenfor ulike settinger får vi dette bildet bekreftet. Men må det være slik, eller kan vi gjøre noe med det?

I denne sammenheng er det viktig å presentere eksempel som foreldre og lærere kan kjenne seg igjen i. Hvordan får gutter og jenter ulike oppgaver? Hvem bærer ut søppel og hvem koster i sløyden? Hvordan agerer vi når guttene slåss på fotballbanen? Hvordan ville vi reagert hvis det var jenter som slåss på fotballbanen? Hvordan sier vi «så fin du er» eller «så tøff du er»? Hva kan menn si til kvinner, og hva kan kvinner si til menn? Hvilke utdanninger tenker vi egner seg for jenter, og hvilke egner seg for gutter. Mener vi at det skal være slik, eller ønsker vi å endre det?

Utsagn fra deltakere om at gutter og jenter bare er sånn kan være vanlig. Slike utsagn kan være nyttige å møte med motspørsmål. Vil du ikke at ditt barn skal være god på...? eller Vil du ikke at ditt barn skal få utvikle sine...?

Når en reflekterer over eksempler fra hverdagen kan det være nyttig å snu om på hvem som sier og gjør hva. Lag tankeeksperiment hvor f. eks mennene sier til kvinnene at nå er det på tide å klippe seg? Aksepterer vi det? Hvorfor aksepterer vi ofte noe for et kjønn, men ikke for det andre? Må det være slik, eller vil det være positivt å utfordre og endre slike vaner?

Når vi diskuterer konkrete yrker og utdanninger er det viktig både å fokusere på hva yrkene er og kan være, men også hvilke evner som er nyttige. Gjør gjerne tankeeksperiment basert på tenkte utdanningsvalg. Be foreldre og lærere ta utgangspunkt i et yrke de egentlig mener passer bedre for det motsatte kjønn av sitt eget, eller for det motsatte kjønn av sitt barns. Lag så en liste over fem muligheter med et slikt valg, og fem risikoaspekter. Bruk gjerne skjemaet «Nå må jeg velge mellom» fra «Genusarbeid i skolen». Foreldregrupper har ofte vidt forskjellig yrkeserfaring, og den samlede kompetansen om yrkeslivet er derfor stor. Diskuter gjerne konkrete evner som er nyttige i disse yrkene. Når er det en fordel å være nøye, sterk, omgjengelig, effektiv, målrettet og omsorgsfull? Hva innebærer det å jobbe med mennesker, ta i et tak eller sitte bak en pult?

Når en reflekterer over sosialt rom og sosiale normer, blir det også annerledes å diskutere hvorfor elever/barn gjør de valgene de gjør. Hvorfor velger de i stor grad tradisjonelt, selv om de har teoretisk mulighet til noe annet? Og hvordan legger vi til rette for frie valg i den forstand at valgmulighetene er synlige og sosialt aksepterte og åpne?

Likestilling kan være å få muligheten til å være åpen, fri og nysgjerrig, og ikke å være begrenset av fastlåste posisjoner og rammer. Om vi identifiserer hva vi oppfatter som typisk for det ene kjønn, og reflekterer over hvordan vi bekrefter dette, kan vi også endre måten vi agerer. Og da er vi med på å gjøre det mulig for unge ikke å leve et liv innenfor en begrenset ramme av det som ubevisst knytter seg til den kulturelle rammen av hva som er mannlig og kvinnelig. Vi gir da rom for både gutter og jenter til å være mer en gutt, og mer en jente. Eller med andre ord, mer mangfoldige mennesker.

Ved møter om arbeidet med likestilling og frie valg, er det også viktig at arbeidet knyttes til nasjonale handlingsplaner, lokale kommuneplaner og skolens lokale fagplaner. Lag gjerne en «likt innhold – ulik innpakning»-oversikt over slike likestillingsrelaterte planer, mål og tiltak.

Bruk av andre verktøy fra denne kassen i personal- og foreldremøter

Rollemodellfilmene, og veiledningen for å skape refleksjoner kan også være nyttige å bruke både i foreldre og personalmøter. «Mot og selvfølelse»-øvelser og «Genusarbeid i skolen» egner seg godt til personalmøter, både som opplæring og refleksjonsverktøy. Fordelen med å bruke verktøy som også kan brukes i

elevarbeid er en bedre kjennskap til verktøyene, og dermed en god foreberedelse for lærere til å bruke disse med elevene.

Utsagn som vender på forestillingene

Med utgangspunkt i rollemodellfilmene er det tatt ut utsagn som beskriver et yrke på en måte som ikke er innlysende. Utsagnene kan brukes slik at tilhørerne må gjette yrket (det som står i parentes), og at det etterpå avsløres. På den måten kan forestillinger om kjønn og yrker åpnes.

- Glitter, fargespill og (billakkering)
- Møkkajobb og koblinger i (helsevesenet)
- Rå muskelkraft i (hestefagene)
- Internasjonalt miljø, spennende mennesker og god kommunikasjon i (anleggsmaskinene)
- Glad i folk og glad i å få ting gjort i (ledergruppa på post- og teletilsynet)

Temauker for elevene med presentasjon/fremføring for foreldre

Flere skoler i Fritt Valg har erfaring med å sette opp musikaler og/eller revyer. Dette kan være ferdige musikaler og teaterforestillinger, eller egenproduserte. Tema som omhandler selvfølelse, likestilling og levekår, bidrar alle på ulike måter til refleksjon, og når elever får vise frem hva de arbeider med overfor foreldre, kan dette bidra til refleksjon på andre måter enn foredrag fra ansatte på skolen. I tillegg er slike aktiviteter i seg selv et godt utgangspunkt for elevers arbeid med en tematikk, og opplevelse av mestring på nye måter.

Gjennomføre tiltaket

- Sett opp egne temamøter om likestilling for foreldre og for lærere/skoleansatte.
- Ha likestilling som et punkt på alle møter; Hva har skjedd siden sist? Har noen gjort nye refleksjoner? Hva kan vi forbedre?
- Tilpass metoder og opplegg etter din skole, og de aktuelle behov. Å arbeide med likestilling er en stadig prosess som for dere begynner akkurat hvor deres skole er.

